

Келісілді:

“Ақмола облысының білім басқармасының
Зеренді ауданы білім бөлімі”

Мемлекеттік мекемесінің басшысы

Д.М. Кенжеболатова

“02 09 2024” жыл

Бекітемін:

Педагогикалық кеңес отырысында

Хаттама № 1 “29” 08 2024 жыл

“Ақмола облысы білім басқармасының
Зеренді ауданы бойынша білім бөлімі

“Қарауыл Қанай би ауылының негізгі
орта мектебі” КММ директоры

А.Б. Жетенова

**5- сыныпқа арналған
«Парасаттылық және әдеп»
Факультатив курсының бағдарламасы**

Құрастырған: Баядилова А.Д

2024жыл

Түсінік хат

2022-2023 оқу жылында үлгілік оқу жоспарының вариативтік компонентіне 5-9 сыныптардағы «Жаһандық құзыреттер» курсы енгізіліп, Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 399 бұйрығымен бекітілген.

Негізгі орта білім беру деңгейінің 5-9-сыныптарына арналған «Жаһандық құзыреттер» курсы.

Курстың мақсаты: Жаһандық азаматтық құзыреттілікке ие бәсекеге қабілетті тұлғаны қалыптастыру.

5-8 сыныптарда курс бес бірлікті қамтиды: «Парасаттылық және этика», «Азаматтық және патриотизм», «Медиасауаттылық және қаржылық сауаттылық», «Тіршілік қауіпсіздігі», «Экологиялық мәдениет», 9-сыныпта «Зайырлылық және дінтану» юниті қосымша енгізілді.

Әр сынып үшін сағат саны мен күтілетін нәтижелерді көрсететін әр түрлі бірліктер ұсынылады. Ұсынылған курс тақырыбы 5-9 сынып оқушыларының жас ерекшеліктерін ескере отырып жасалған.

Мысалы, «Парасаттылық және этика» бірлігі (5-сынып) келесі тақырыптарды қамтиды:

1. Барлығы сәлемдесуден басталады
2. Ата-аналарға ризашылық білдіруді үйрену
3. Жанның кеңдігі-адамның безендірілуі
4. Үстелдегі мінез-құлық этикасы. Үстелді орнату
5. Біз қорлау/қорлауға қарсымыз.

«Адалдық және этика» бірлігі (9-сынып) келесі тақырыптарды қамтиды:

1. Отбасы және неке. Бақыт не әкеледі және оған не кедергі?
2. Корпоративтік еңбек мәдениеті
3. Адалдық пен әділеттілік өмірдің принциптері ретінде
4. Саяхат этикасы: біз өз елімізді таныстырамыз
5. Қарым-қатынас мәдениеті: гендерлік рөлдер

Юнит тақырыбының «Парасаттылық және этика» мазмұны білім алушылардың этикалық мәдениетін дамытуға, нақты өмірлік жағдайларда мінез-құлық қағидалары мен нормаларын білуін қолдануға, социумдағы табысты өзара іс-қимылға, ахуалды сыни талдау және жауапты шешімдер қабылдау дағдыларын қалыптастыруға бағытталған.

Юниттің «Азаматтылық және патриотизм» (5-9-сыныптар) контенті тақырыптарының контенті білім алушылардың жергілікті, өңірлік, елдік, жаһандық ауқымдағы өзара тәуелділік мәселелерін сыни ұғыну, мемлекеттің, саяси және діни бірлестіктер мен мәдениеттердің өзара байланысы қағидаттарын түсіну, әлемде өз ұстанымдарын табысты айқындаудың әмбебап құзыреттерін иелену дағдыларын көздейді.

«Экологиялық мәдениет» юнитінің тақырыбы (5-9 сыныптар) білім алушыларды Экологияның негізгі заңдарымен таныстырады, өз денсаулығына, қоршаған адамдарға және табиғатқа жауапкершілікпен қарау қажеттілігі туралы түсінік қалыптастыруға ықпал етеді. Оқыту курсының

нәтижесі табиғатты пайдалану құндылықтарына ие, экологиялық санасы дамыған әлеуметтік бағдарланған тұлға болады.

Әртүрлі пәндер бойынша оқыту процесінде қалыптасатын білім алушылардың экологиялық мәдениеті алынған білімді практикада қолдануға баса назар аудара отырып, «Жаһандық құзыреттер» курсы юнитін зерделеу барысында бекітіледі.

«Тіршілік қауіпсіздігі» (5-9 сыныптар) юнитінің контенті педагогтарға оқу процесін мынадай тақырыптар төңірегінде ұйымдастыруды ұсынады: «Қауіпсіз үй, аула, мектеп», «Менің үйім», Табиғаттағы қауіпсіздік», «Ережелер мен заңдарды бұзғаны үшін жауапкершілік», «Қандай да бір қауіп туындаған жағдайда білу маңызды», «Отпен ойнамаңыз!», «Құтқару қызметтері», «Табиғи апаттар кезіндегі қауіпсіздік», «Жауапты мінез-құлық және инфекциялардың алдын-алу», «Мен өзіме және басқаларға төтенше жағдайларда қалай көмектесе аламын?», «Менің қауіпсіздігім менің қолымда!», «Абайлаңыз, күдікті заттар!», «Техниканы қауіпсіз пайдалану», «Жеке басына қол сұғылмаушылық құқығы», «Өмір мен денсаулық үшін қауіпті жағдайлардан қалай шығу керек?», «Менің денсаулығым менің қолымда!», «Денсаулық пен сұлулық құпиялары немесе гигиена не үшін қажет», «Мен не жеймін», «Тамақ қауіпсіздігі», «Зорлық-зомбылыққа төзбеушілік», «Қауіпсіздік мәселесін кіммен талқылауға болады?», «Жолаушы көлікте қалай піл бола алады?», «Үйдегі қауіпсіз мінез-құлық ережелері», «Телефон алаяқтары: не істеу керек?», «Жеке тұлғаны сақтау құқығы», «Алғашқы көмек көрсету ережелері».

«Жаһандық құзыреттер» курсы аяқтау нәтижесінде білім алушылар оны табысты тұлға ретінде сипаттайтын құндылықтарға: коммуникативтік дағдылар, этикалық нормалар мен мінез-құлық ұстанымдарына ие болады.

«Зайырлылық және дінтану негіздері» юнитін зерттеу тек 9-сыныпта ұсынылады. Келесі тақырыптар белгіленді: «Зайырлы мемлекет және дін», «Діннің пайда болуы мен маңызы, оның әлеуметтік мақсаты мен жіктелуі», «Діннің құрылымы мен функциялары», «Діннің шығу тегі мен тарихи нысандары», «Ежелгі сенім жүйелері, ұлттық және дәстүрлі діндер», «Буддизмнің діни ілімінің негіздері», «Діни сенімнің негіздері», «Ислам дінінің негіздері», «Қазақстан аумағындағы Ислам», «Қазақстан аумағындағы православиелік діни ұйымдардың қызметі», «Ислам мәдениеті», «Жалған діни ұйымдар мен ағымдар туралы түсінік. Терроризм», «Қазақстан – біртұтас және зайырлы мемлекет», «Қазақстанның бейбітшілік пен дінаралық келісім саласындағы саясаты».

**«Жаһандық құзіреттер» курсынан
5 сыныпқа арналған
Күнтізбелік-тақырыптық жоспар**

№	Тақырыптар	Сағат саны	Мерзімі	Екертулер
Парасаттылық және этика				
1	Сәлемдесу-әдептіліктен басталады.	1	05.09.2024	
2	Ата-ана отбасының негізгі діңгегі	1	12.09.2024	
3	Кеңпейілділік – адам бойындағы жақсы қасиетті білдіретін этикалық ұғым	1	19.09.2024	
4	Үстел басындағы этикет ережелерін білесің бе?	1	26.09.2024	
Азаматық және патриотизм				
5	Отбасы – сүйіспеншіліктің, құрмет пен ынтымақтастықтың ошағы	1	03.10.2024	
6	Ұжым дегеніміз не? Ұжымдық еңбек мәдениеті туралы не білеміз?	1	10.10.2024	
7	Адалдық пен әділеттілік өмірдің ұстанымы ретінде	1	17.10.2024	
8	Саяхат этикасы: біз өз елмізді таныстырамыз	1	24.10.2024	
9	Қарым-қатынас мәдениеті: гендерлік рөлдер	1	07.11.2024	
Медиасауаттылық және қаржылық сауаттылық				
10	Медиасауаттылық дегеніміз не?	1	14.11.2024	
11	Қаржылық сауаттылық бізге не үшін керек??	1	21.11.2024	
Тіршілік қауіпсіздігі				
12	Қауіпсіз үй, аула, мектеп.	1	28.11.2024	
13	Мен өзіме және басқаларға төтенше жағдайларда қалай көмектесемін	1	05.12.2024	
14	Менің денсаулығым менің қолымда!	1	12.12.2024	
15	Жеке басына қол сұғылмаушылық құқығы	1	19.12.2024	
Экологиялық мәдениет				

16	«Экологиялық мәдениет» түсінігі	2	26.12.2024	
17	Экология өмірдің жүрегі (өз денсаулығына, қоршаған адамдарға, табиғатқа жауапкершілікпен қарау)			
	Барлығы	17		

ПАЙДАЛАНЫЛҒАН ӘДЕБИЕТТЕР

1. Жалпы білім беру ұйымдарына арналған жалпы білім беретін пәндердің, бастауыш, негізгі орта және жалпы орта білім деңгейлерінің таңдау курстарының үлгілік оқу бағдарламаларын бекіту туралы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі № 399 бұйрығы.
2. Негізгі орта білім беру деңгейінің 5–9-сыныптарына арналған «Жаһандық құзыреттер» оқу курсы бойынша үлгілік оқу бағдарламасы. Қазақстан Республикасы Оқу-ағарту министрлігінің 2022 жылғы 16 қыркүйектегі №399 бұйрығына 68-қосымша.
3. 5–9-сыныптарға арналған «Жаһандық құзыреттілік» курсын әзірлеу. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы ҰБА, 2022. – 400 б.
4. «Жаһандық құзыреттер» курсы бойынша педагогтерге арналған нұсқаулық. – Астана: Ы.Алтынсарин ат. ҰБА, 2022. – 339 б.
5. Орта білім беру ұйымдарына арналған оқулықтардың және мектепке дейінгі ұйымдарға, орта білім беру ұйымдарына арналған оқу-әдістемелік кешендердің құрылымы мен мазмұнына қойылатын талаптарды бекіту туралы Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрінің 2022 жылғы 5 сәуірдегі № 132 бұйрығы.